

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата наук з фізичного виховання та спорту,
професора Масляк Ірини Павлівни

на дисертаційну роботу **Приходько Ігоря Вікторовича**

за темою: **«Формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю»**, подану до разової спеціалізованої вченої ради Волинського національного університету імені Лесі Українки на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Актуальність теми формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю обумовлена необхідності вдосконалення системи спеціалізованої освіти спортивного профілю, яка поєднує загальноосвітню підготовку з інтенсивним навчально-тренувальним процесом. В умовах реформування освіти та переходу до профільного навчання постає завдання забезпечення гармонійного розвитку майбутніх спортсменів, їхньої професійної адаптації та створення ефективної моделі інтегрованої освіти.

Особливого значення набуває формування ключових компетентностей у сфері фізичної культури та спорту, що дозволить випускникам не лише досягати високих результатів у спортивній кар'єрі, а й успішно реалізовувати себе в професійній діяльності після її завершення. Зростаючі вимоги до кваліфікації тренерів, вчителів фізичної культури та інших фахівців даної галузі обумовлюють потребу в оновленні підходів до навчання, використанні сучасних методик підготовки, технічних засобів та відновлювальних технологій.

Крім того, актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення безперервності освітнього процесу в спортивних ліцях, що є важливим чинником формування резерву збірних команд України. Оптимальне поєднання освітньої та тренувальної складових сприятиме розвитку професійної майстерності спортсменів, їхньому особистісному зростанню та конкурентоспроможності на ринку праці.

При цьому, як слушно зазначає автор, нині у сфері фізичної культури і спорту майже не представлено досліджень, що стосуються специфіки навчально-тренувального процесу у закладах спеціалізованої освіти спортивного профілю.

Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що напрямок наукового дослідження є актуальним та своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тем науково-дослідної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки на 2018–2023 рр.

«Сучасні технології формування та збереження здоров'я різних груп населення засобами оздоровчої рухової активності» (номер державної реєстрації 0118U004196); на 2023–2028 рр. «Теоретико-методичні засади формування та збереження здоров'я різних груп населення засобами оздоровчої рухової активності та спорту» (номер державної реєстрації 0123U102924).

Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у науковому обґрунтуванні, розробці та впровадженні моделі формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Наукові положення дисертації та висновки достатньою мірою обґрунтовані теоретичними та емпіричними даними, відповідають меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження.

Ступінь вірогідності теоретичних положень забезпечується: кількістю використаних літературних джерел, яка склала 255 найменування, серед яких 205 – кирилицею та 20 – латиницею; використанням документальних матеріалів та нормативних документів; здійсненням аналізу наявної у науково-методичній літературі, періодичних публікаціях та на веб-сайтах глобальної мережі Internet інформації з питань організації навчально-тренувального процесу закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю; використанням адекватних методів наукового пізнання.

Ступінь вірогідності емпіричних даних забезпечується достатньою кількістю досліджуваних осіб (64), тривалістю виконання дисертаційного дослідження (2020 – 2024 рр.); значною кількістю досліджуваних параметрів, коректно підібраними методами дослідження; кількістю наукових публікацій та представленням наукових досліджень на конференціях різного рівня, результатами впровадження в освітній процес закладів освіти.

До найважливіших наукових результатів, отриманих здобувачем, варто віднести те, що вперше:

- досліджено сучасний стан організації навчально-тренувального процесу спортивного ліцею закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю;

- визначено ключові компетентності з фізичної культури для учнів, які здобувають освіту в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю;

- на основі компетентнісного, професійно-орієнтованого, особистісно орієнтованого, діяльнісного та рефлексивного підходів науково обґрунтовано та розроблено модель формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю;

– отримано дані про особливості застосування моделі формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю.

Практична значущість результатів полягає у розробці та впровадженні моделі формування компетентностей з фізичної культури на базі спортивного ліцею закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у практику організації та проведення освітньої діяльності семи закладів профільної освіти: Харківського фахового коледжу спорту, Комунального закладу «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради, Харківського республіканського ліцею-інтернату спортивного профілю, Комунального закладу «Дніпропетровський фаховий коледж спорту» Дніпропетровської обласної ради, КЗ ЛОР «Львівський фаховий коледж спорту», Комунального закладу Київської обласної ради «Київський обласний спортивний фаховий коледж», Комунального закладу «Донецький обласний спеціалізований фаховий коледж спортивного профілю ім. С. Бубки».

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Аналіз дисертації, вивчення наукових публікацій автора та наданого звіту про перевірку дисертації дали підстави стверджувати про відсутність академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації наукових даних і експериментальних результатів.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертаційна робота викладена на 235 сторінках друкованого тексту, з них 181 сторінка основного тексту що відповідає зазначеному виду кваліфікаційних робіт. Дисертаційна робота складається з анотацій двома мовами, змісту, переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів та висновків до них, загального висновку, , списку використаних джерел, додатків. Робота містить 54 таблиці та ілюстрована 5 рисунками. Список використаних джерел складається з 225 найменування.

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичну значущість роботи й особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві наукових працях; відображено апробацію результатів дослідження та кількість публікацій за темою дисертації.

У першому розділі «Науково-теоретичні основи формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю» автором розглянуто особливості функціонування в Україні закладів спеціалізованої спортивної освіти, окреслено підходи до організації профільного навчання у спортивній сфері та визначено принципи створення структурно-функціональної моделі формування компетентностей з фізичної культури.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» автором наведено комплекс дослідницьких методів та обґрунтовано доцільності їх використання відповідно до мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. Подано відомості щодо основних етапів організації та проведення дослідження.

В дослідженні приймали участь: 145 учнів 10–11 класів спортивного ліцею – для проведення анкетування; 21 фахівець з досвідом роботи в галузі фізичної культури та спорту, які обіймають посади викладачів та тренерів у закладах спеціалізованої освіти спортивного профілю України – для експертної оцінки; 210 учнів спортивного ліцею – для педагогічного тестування в рамках констатувального педагогічного експерименту; 64 учнів спортивного ліцею, які були поділені на контрольну та експериментальну групи (по 32 особи в кожній) – для педагогічного тестування в рамках формувального педагогічного експерименту.

У третьому розділі «Дослідження стану навчально-тренувального процесу спортивного ліцею» автором представлено результати констатувального етапу педагогічного експерименту, який полягав у аналізі навчально-тренувального процесу спортивного ліцею, визначенні фізичного розвитку, стану здоров'я, рівня розвитку окремих рухових здібностей та рівня спортивної майстерності учнів спортивного ліцею Харківського фахового коледжу спорту. Дослідження охоплювало три контрольні групи учнів 10-х класів у період 2020-2022 років.

В результаті автором встановлено поступове погіршення показників фізичного стану, рівня фізичного здоров'я, розвитку швидкості, спритності, витривалості та спортивної майстерності учнів досліджуваних груп.

У четвертому розділі «Обґрунтування і розробка моделі формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю» визначено основні компетентності, які повинні формуватися в учнів продовж навчання у спортивному закладі освіти. Також надано теоретичне обґрунтування елементів авторської структурно-функціональної моделі та результати формувального експерименту щодо впровадження цієї моделі в навчально-тренувальний процес спортивного ліцею Харківського фахового коледжу спорту.

За допомогою компетентнісного, професійно-орієнтованого, особистісно орієнтованого, діяльнісного та рефлексивного підходів автором було розроблено і теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю. До складових цієї моделі увійшли змістовний, технологічний, організаційно-педагогічний, ресурсний та рефлексивно-оцінювальний (результативний) компоненти.

Результати формувального експерименту засвідчили позитивний вплив авторської моделі формування компетентностей з фізичної культури на фізичний стан, рівень фізичного здоров'я та спортивної майстерності, розвиток силових, швидко-силових якостей та витривалості учнів експериментальних груп.

Ефективність впровадження авторської моделі також знаходить підтвердження у результатах оцінювання навчальних досягнень учнів у мотиваційній, рефлексивній та когнітивній сферах.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлені підсумки дисертаційної роботи. У результаті дослідження отримано три групи даних, які підтвердили і доповнили наявні наукові розробки інших авторів, а також сприяли отриманню абсолютно нових даних в аспекті наукового завдання, що вивчалось.

Висновки повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними та структурованими.

Повнота викладення результатів дисертації в опублікованих автором працях. За матеріалами дисертації опубліковано 18 наукових праць: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 1 стаття у виданні, проіндексоване у базі даних Scopus, 8 публікацій апробаційного характеру та 4 методичних рекомендацій, що додатково відображають результати дисертаційного дослідження.

Результати наукових досліджень були представлені та обговорені на наукових конференціях різного рівня, зокрема: VII Міжнародній науково-практичній конференції (Луцьк, 8 червня 2023 р.); VII Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту» (Харків, 06 червня 2023 р.); XVIII Міжнародній науковій конференції «Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні та спорті» (Львів – Берегове, 19–23 вересня 2023 р.); VI Міжнародному науковому конгресі істориків фізичної культури «Історія фізичної культури і спорту народів Європи» (Луцьк, 19 вересня 2023 р.); XXIII Міжнародній науково-практичній конференції (Харків, 6 грудня 2023 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції (Луцьк, 13–14 червень 2024 р.); VII Міжнародному науковому конгресі істориків фізичної культури «Історія фізичної культури і спорту народів Європи» (Луцьк, 12-13 вересня 2024 р.), Міжнародній науково-практичній конференції (Дніпро, 24-25 жовтня 2024 р.), «7th International Eurasia Sports, Education and Society Congress» (Карс, Туреччина, 11-13.11.2024).

Проблематика, зміст, кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення

наукових досліджень на наукових конференціях повною мірою засвідчує належну апробацію результатів.

Стиль та мова дисертації. Дисертація виконана українською літературною мовою з дотриманням усіх норм наукового стилю, що передбачає точність, лаконічність і логічну послідовність викладу матеріалу. Термінологія дослідження відповідає вимогам академічної комунікації, використовуються терміни та поняття, притаманні досліджуваній галузі знань. Разом з тим у тексті дисертації подекуди зустрічаються помилки стилістичного та орфографічного характеру.

Пропозиції, зауваження та дискусійні положення. В цілому позитивно оцінюючи дисертацію Приходько Ігоря Вікторовича, слід зазначити окремі дискусійні питання, зауваження та пропозиції:

1. Зміст Розділу 1 «Науково-теоретичні основи формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю» зосереджено на аспектах, що обґрунтовують доцільність формування компетентностей з фізичної культури. При цьому не достатньо уваги приділено саме характеристиці поняття «Компетентності». На нашу думку, було б доречно розглянути концептуальні аспекти компетентностей, зокрема їх визначення, типи, особливості формулювання тощо.
2. У змісті роботи (стор. 74, 108, 156) зазначено, що рівень фізичної підготовленості учнів ліцею оцінювався за показниками розвитку швидкості, спритності, сили та витривалості. Водночас постає питання, чому під час дослідження розвитку фізичних якостей не було враховано рівень розвитку гнучкості? Цікаво дізнатися думку автора з цього приводу.
3. Дискусійним є твердження автора, що здобувачі освіти по закінченню навчання за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» зможуть обіймати посади «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель спеціалізованого закладу загальної середньої освіти», «Викладач вищого навчального закладу» табл. 4.13 «Освітні програми для подальшого здобуття освіти випускниками закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю» (стор. 130). Зазначені посади можуть обіймати випускники спеціальності 014 (А4) Середня освіта (Фізична культура). На наш погляд, у цій таблиці було б доцільно відобразити також спеціальність 014 (А4) Середня освіта (Фізична культура), яка надає можливість обіймати посади «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель спеціалізованого закладу загальної середньої освіти», «Методист закладу позашкільної освіти», «Керівник секції спортивного напрямку» та ін.

4. Потребує уточнення питання щодо практичної реалізації впровадження тем інваріантного модуля, представленого автором (табл. 4.17, стор. 150), в освітній процес учнів спортивного ліцею.

Зазначені зауваження не є принциповими, не впливають на загальну позитивну оцінку, носять дискусійний характер і не знижують високого наукового рівня дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Дисертаційна робота Приходько Ігоря Вікторовича на тему: «Формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022),) а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктор філософії в галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
професор, завідувач, професор кафедри теорії та
методики фізичного виховання
Харківської державної академії
фізичної культури

И. Масляк

Ірина МАСЛЯК

Підпис *И. Масляк*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
«31» *03* 20 *25*

